

15 ta' Ġunju, 1984

Imhalef:-

Onor. Hugh Harding B.A., LL.D. F.S.A., F.R.Hist.S.

Il-Pulizija

versus

**Anthony Grech Sant, Victor Bruno Olivier u Spiridione *sive* Dione
Farrugia**

**Dritt ta' Appell ta' l-Avukat Ġenerali - Prova Indispensabbli
- Ordinanza tad-Dwana - Preskrizzjoni - Tibdil b'Qerq
f'Atti magħmul minn Uffiċjal Pubbliku**

L-artikolu 425 (1) (b) (vi) tal-Kodiċi Kriminali (illum 413 (1) (b) (vi)) japplika għall-kaz li l-Qorti tkun erronjament ma ammettietx prova tal-Pulizija indispensabbli biex isahħah l-akkuza, tant jekk il-Qorti tkun eħħdet il-prova b'deċizzjoni preliminari kemm jekk eħħditha fl-istess deċizzjoni finali. F'din l-eventwalità r-rigett tal-prova jkun jinvolvi punt ta' dritt u ammontanti għal applikazzjoni erronea ta' regoli li jiddixxiplinaw l-ammissibilità tal-provi fi proċess kriminali u allura l-ligi tikkonċedi appell lill-Attorney General.

L-artikolu 63 (1) ta' l-Ordinanza tad-Dwana (illum 65 (1)) juri li jekk hemm disposizzjoni speċjali dwar il-preskrizzjoni fl-Ordinanza, allura hija dina d-disposizzjoni li għandha tapplika. Issa l-artikolu 72 (2) ta' l-istess Ordinanza (illum 76 (2)) jipprovdi espressament li kull proċediment taht din l-Ordinanza għandu jinbeda fi żmien sena minn dak in-nhar li jsir ir-reat. Kieku l-legislatur ried jagħmel xi eħħezzjoni għal din ir-regola, per eżempju l-kaz ta' meta l-hati ma jkunx magħruf (vide artikolu 687 tal-Kodiċi Kriminali - illum 692), dana kien jgħidu espressament. Mhux leċitu speċjalment f'materja kriminali, fejn si tratta tal-libertà taċ-ċittadin, li l-Qorti tipprezumi li hemm fil-ligi eħħezzjonijiet għar-regoli minnha stabbiliti meta l-ligi stess ma ssemmihiex. Il-ligi kienet presumibbilment issemmihom dawn l-eħħezzjonijiet kieku ridithom. Jista' jizdied ukoll li l-kelma "għandu" ("shall" fit-test Ingliz) fl-artikolu 72 (2) jagħmilha obbligatorja li kull proċediment taht l-Ordinanza tad-Dwana jinbeda fi żmien sena minn dak in-nhar li jsir ir-reat.

Minn ezami ta' l-artikolu 188 tal-Kodiċi Kriminali (illum 180), jidher eħħar li mhux bizzejjed li l-prosekuzzjoni tipprova li l-akkuzat iddikjara bħala veri fattijiet foloz jew bħala fattijiet magħrufa dawk li ma jkunux. Imma jeħħieg li tipprova li dan ikun sar fil-kliem tal-ligi "bil-qerq" ("fraudulently" fit-test Ingliz), kliem

dawn ta' min jinnota li ma jirrikorrux fid-disposizzjonijiet l-ohra tal-ligi taht l-istess subtitolu. cjoè taht is-subtitolu "Fuq il-Falsifikazzjoni ta' Skritturi Ohra Pubblici jew Privati".

Il-Qorti:-

Rat l-atti kkompilati kontra l-imsemmija Anthony Grech Sant, Victor Bruno Olivier u Spiridione *sive* Dione Farrugia quddiem il-Qorti Kriminali tal-Maġistrati tal-Pulizija Gudizzjarja għall-Gżira ta' Malta bhala Qorti Istrutturja fuq l-akkuża kwantu għal Anthony Grech Sant talli f'dawn l-aħħar sentejn u nofs f'dawn il-Gzejjer, b'diversi azzjonijiet magħmulin fi żminijiet differenti imma jiksru l-istess disposizzjonijiet tal-ligi li ġew magħmulin b'riżoluzzjoni waħda, talli b'kompliċità mal-Fizzjal tad-Dwana Victor Bruno Olivier, bhala Uffiċjal jew impjegat pubbliku, li meta kiteb attijiet li jidhlu fid-dmirjiet tal-kariga tieghu biddel bil-qerq is-sustanza jew ċirkostanzi tagħhom, jew billi niżżel fattijiet diversi minn dawk li kienu ġew iddettati jew magħmula mill-partijiet kemm billi ddikjarat bhala veri fattijiet foloz jew bhala magħrufa dawk li ma jkunux u barra minn dana akkużat ukoll fuq talba tal-Kontrollur tad-Dwana talli b'hekk ukoll kiser il-provvedimenti ta' l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60) artikoli 18, 60 u 61 ta' l-Edizzjoni Riveduta u dana in konnessjoni ma' importazzjoni ta' merkanzija (*Customs Entry Form*) iddatata 12 ta' Diċembru, 1977 li ġiet iffirmata mill-istess Victor Bruno Olivier waqt irrilaxx tal-merkanzija mid-Dipartiment tad-Dwana fl-14 ta' Diċembru, 1977, liema merkanzija kienet tal-valur ta' tmien mija, tnejn u hamsin lira Maltija, tlettax-il ċenteżmu u tliet milleżmi (Lm852.13,3) u li fuqhom kellhom jithallsu tliet mija u hmistax-il lira Maltija, tmienja u ghoxrin ċenteżmi u disa' milleżmi (Lm315.38,8) bhala dazju u akkużat ukoll talli b'kompliċità mal-Fizzjal tad-Dwana Spiridione *sive* Dione Farrugia, bhala Uffiċjal jew impjegat pubbliku, li meta kiteb attijiet li jidhlu fid-dmirijiet tal-kariga tieghu, biddel bil-qerq is-

sustanza jew ċirkostanzi tagħhom, jew billi niżżel fattijiet diversi minn dawk li kienu ġew iddettati jew magħmula mill-partijiet, billi ddikjara bħala veri fattijiet foloz jew bħala maghrufa dawk li ma jkunux u barra minn dan l-akkużat ukoll fuq talba tal-Kontrollur tad-Dwana talli b'hekk ukoll kiser il-provvedimenti ta' l-Ordinanza tad-Dwana Kap. 60, artikoli 18, 60 u 61 ta' l-Edizzjoni Riveduta u dana in konnessjoni ma' importazzjoni ta' merkanzija (*Customs Entry Form*) iddatata ukoħl 12 ta' Diċembru, 1977 li ġiet iffirmata mill-istess Spiridione *sive* Dione Farrugia waqt ir-rilaxx tal-merkanzija mid-Dipartiment tad-Dwana fl-14 ta' Diċembru, 1977, liema merkanzija kienet tal-valur ta' elf, tmien mija, erba' u sittin lira Maltija, tnejn u għoxrin ċenteżmi u żewġ milleżmi (Lm1,864.22,2) u li fuqhom kellhom jithallsu tliet mija u sittax-il lira, wieheċ u disghin ċenteżmi u tmien milleżmi (Lm316.91,8) bħala dazju - kwantu għal Victor Bruno Olivier talli f'dawn l-aħħar sentejn u nofs b'diversi azzjonijiet magħmulin fi żminijiet differenti imma li jiksru l-istess disposizzjonijiet tal-liġi, li jew magħmulin b'riżoluzzjoni wahda: Talli fuq talba tal-Kontrollur tad-Dwana akkużat bħala ufficjal jew impjegat pubbliku u b'kompliċità ma' persuna jew persuni oħra kiser il-provvediment ta' l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60) artikolu 61 in konnessjoni ma' importazzjoni ta' merkanzija li ġiet rilaxxata minnha mid-Dipartiment tad-Dwana fl-14 ta' Diċembru, 1977, liema oġġetti kienu tal-valur ta' tmien mija, tnejn u hamsin lira Maltija, tlettax-il ċenteżmu u tliet milleżmi (Lm852.13,3) u li fuqhom kellhom jithallsu tliet mija, hmistax-il lira Maltija, tmienja u għoxrin ċenteżmi u disa' milleżmi (Lm316.28,9) bħala dazju; Akkużat ukoll talli bħala Ufficjal jew impjegat pubbliku, meta kiteb attijiet li jidhlu fid-dmirjiet tal-kariga tiegħu biddel bil-qerq is-sustanza jew iċ-ċirkostanzi tagħhom, jew billi niżżel pattijiet diversi minn dawk li kienu ġew iddettati jew magħmula mill-partijiet, kemm billi ddikjara bħala veri fattijiet foloz jew bħala fattijiet maghrufa dawk li ma jkunux; u barra minn dan liema reat kellu jissorvelja li ma jsirux

u li mhabba l-kariga tieghu kellu d-dmir li jimpedixxi - kwantu ghal Spiridione *sive* Dione Farrugia talli f'dawn l-ahhar sentejn u nofs b'diversi azzjonijiet maghmulin fi zminijiet differenti imma li jiksru l-istess disposizzjonijiet tal-ligi li gew maghmulin b'rizoluzzjoni wahda: Talli fuq talba tal-Kontrollur tad-Dwana, akkużat bhala Uffiċjal jew impjegat pubbliku, u f'kumplicità ma' persuna jew persuni oħra kiser il-provvediment tal-Kap. 60, Ordinanza tad-Dwana, artikolu 61 in konnessjoni ma' importazzjoni ta' merkanzija li giet rilaxxata minnu mid-Dipartiment tad-Dwana fl-14 ta' Diċembru, 1977, liema oġġetti kienu tal-valur ta' elf, tmien mija, tmienja u sittin lira Maltija, erba' u sebghin ċenteżmi u hames milleżmi (Lm1868.74,5) u li fuqhom għandhom jithallsu sitt mija, tnejn u tletin lira Maltija, għoxrin ċenteżmi u seba' milleżmi (Lm632.20,7) bhala dazju; Akkużat ukoll talli bhala Uffiċjal jew impjegat pubbliku billi meta kiteb attijiet li jidhlu fid-dmirijiet tal-kariga tieghu, biddel bil-qerq is-sustanza jew iċ-ċirkostanzi tagħhom jew billi niżżel pattijiet diversi minn dawk li kienu gew iddettati jew maghmula mill-partijiet, kemm billi ddikjara bhala veri fattijiet foloz jew bhala fattijiet maghrufa dawk li ma jkunux; u barra minn dan liema reati kellu jissorvelja biex ma jsirux u li minhabba l-kariga tieghu kellu d-dmir li jimpedixxi:

Rat in-nota ta' l-14 ta' Mejju, 1980 li biha l-Avukat Ġenerali, a tenur ta' l-artikolu 382 (3) (a) tal-Kodiċi Kriminali, bagħat lill-imputati biex jigu ġgudikati mill-Qorti Kriminali tal-Maġistrati tal-Pulizija Ġudizzjarja għall-Gżira ta' Malta bhala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali billi deherlu li setgħet tinstab htija kontra tagħhom kwantu ghal Anthony Grech Sant taht dak li hemm mahsub: (a) fl-artikoli 188, 197, 43 u 527 tal-Kodiċi Kriminali; (b) fl-artikolu 18, 60 (a), (c), (e) u 61 (b), (c), (e), (f), (g), (h), (i), (k), (m) tal-Kap. 60; kwantu ghal Victor Bruno Olivier taht dak li hemm mahsub: (a) fl-artikoli 188, 197, 43 u 527 tal-Kodiċi Kriminali; (b) fl-artikolu 61 (b), (h), (i), (k), (m)

tal-Kap. 60; u kwantu ghal Spiridione *sive* Dione Farrugia taht dak li hemm mahsub: (a) fl-artikoli 188, 197, 43 u 527 tal-Kodiċi Kriminali u (b) fl-artikolu 60 (b), (h), (i), (k), (m) tal-Kap. 60;

Rat il-verbal tat-8 ta' Frar, 1982 fejn l-imputati ddikjaraw li ma jsibux oġġezzjoni li l-każ tagħhom jiġi ttrattat u deċiż minn dik il-Qorti;

Rat is-sentenza mogħtija fid-29 ta' Ġunju, 1982, mill-Qorti Kriminali tal-Maġistrati tal-Pulizija Ġudizzjarja ta' Malta bhala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali li biha l-istess Qorti ddeċidiet il-kawża billi, wara li ddikjarat l-akkużi taht il-Kap. 60 preskritti, iddikjarat lill-imputati kollha mhux hatja u lliberathom;

Rat ir-rikors ta' l-appell ta' l-Avukat Ġenerali li bih talab li din il-Qorti tirrevoka s-sentenza fuq imsemmija tal-Qorti Kriminali tal-Maġistrati tal-Pulizija Ġudizzjarja għall-Gżira ta' Malta bhala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali tad-29 ta' Ġunju, 1982 billi tiddikjara ammessibbli bhala prova d-dokumenti P1 sa P5 u konsegwentement tammettihom bhala prova, tiddikjara mhux preskritti l-akkużi taht il-Kap. 60 u prevja ċ-ċaħda ta' l-eċċezzjonijiet kollha ta' l-akkużati appellati u wara li tiehu konjizzjoni tal-provi kollha, tiddikjara lill-akkużati hatjin ta' l-akkużi kontra tagħhom u tghaddi biex tinfliġġi l-piena preskritta mil-liġi;

Rat id-digriet ta' din il-Qorti ta' l-14 ta' Mejju, 1984 mogħti fuq rikors ta' l-Avukat Ġenerali tas-7 ta' Mejju, 1984 li bih laqgħet it-talba kkontenuta fl-istess rikors illi l-każ ta' l-appellat Anthony Grech Sant jiġi separat minn dak ta' l-appellat Victor Bruno Olivier u Spiridione *sive* Dione Farrugia għall-fini li l-appell fil-konfront tagħhom ikun jista' jiehu l-kors tiegħu;

Rat l-atti tal-kawża rilevanti u opportuni fil-konfront ta' l-imsemmija Victor Bruno Olivier u Spiridione *sive* Dione Farrugia;

Semgħet id-difensuri ta' l-istess Victor Bruno Olivier u Spiridione *sive* Dione Farrugia;

Ikkunsidrat a rigward ta' l-istess Victor Bruno Olivier u Spiridione *sive* Dione Farrugia;

Kwantu għall-eċċezzjoni ta' l-inappellabilità tas-sentenza ssollewata mill-imsemmija appell; kif jidher mir-rikors ta' l-appell ta' l-Avukat Ġenerali, huwa qiegħed jgħid li għandu dritt jappella mis-sentenza appellata kwantu għar-reat taħt il-Kodiċi Kriminali in forza ta' l-artikolu 425 (1) (b) (vi) tal-Kodiċi Kriminali u minhabba li l-istess sentenza fiha enunċjazzjonijiet żbaljati jew inkompleti ta' l-ipotesi tal-liġi;

L-imsemmi artikolu 425 tal-Kodiċi Kriminali jannumera l-każijiet meta huwa mogħti lill-Avukat Ġenerali d-dritt li jappella minn sentenza kriminali tal-Qorti tal-Maġistrati. Il-paragrafu (vi) fuq imsemmi jiddisponi illi l-Avukat Ġenerali għandu appell meta l-Pulizija tkun għet impedita fil-kawża li għib xi prova li tkun indispensabbli biex issaħħah l-akkuża u li skond il-liġi setgħet tingieb. Kif għe ritenut minn din il-Qorti fil-kawża **II-Pulizija vs Francis Aquilina et**, tad-29 ta' Lulju, 1957 (Kollezjoni Deċiżjonijiet Vol. XLI-IV-1438) dan id-dispost tal-liġi ovvjament japplika għall-każ li l-Qorti tkun erroneament ma ammettietx prova tal-Pulizija indispensabbli biex issaħħah l-akkuża, tant jekk il-Qorti tkun ċaħdet il-prova b'deċiżjoni preliminari kemm jekk ċaħditha fl-istess deċiżjoni finali. F'din l-eventwalità r-rigett tal-prova jkun jinvolvi punt ta' dritt u ammontanti għal applikazzjoni erronea ta' regoli li jiddixxiplinaw l-ammissibilità tal-provi f' i proċess kriminali u

allura l-ligi tikkonċedi appell lil *Attorney General*;

Ikkunsidrat a rigward ta' l-imsemmija żewġ appellati;

Kif jidher mir-rikors ta' l-appell, l-Avukat Ġenerali qiegħed jissottometti li din il-Qorti għandha tiddikjara ammissibbli bhala prova d-dokumenti P1 sa P6 u konsekwentement tammettihom bhala prova u dana a bażi ta' l-artikolu 632 (2) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili reż applikabbli għall-Qrati Kriminali bl-artikolu 513 (1) (b) tal-Kodiċi Kriminali taht din is-sottomissjoni ta' l-appellant tiġi aċċettata allura l-appell tiegħu ikun fit-termini fil-paragrafu (vi) ta' l-artikolu 425 (1) (b) fuq imsemmi;

L-imsemmi artikolu 632 (2) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili jiddisponi li tista' ukoll tingieb bi prova kull kitba, stampata jew le, skriżzjoni, sigill, bandiera, strument jew għodda ta' arti jew senġha, talja jew talja bi tqabbil, kappa, sinjal jimmarka li tista' tagħti informazzjoni, tifsir jew raġuni tal-fattijiet migjuba fil-kawża;

Id-dokumenti P1 sa P5 (sfilzati mill-proċess bis-sentenza ta' l-Ewwel Qorti u li l-Avukat Ġenerali fir-rikors ta' l-appell, qed jitlob li jigu ddikjarati ammissibbli) jikkonsisti f'ittra minn Interpol Madrid b'*photocopies* ta' żewġ kontijiet tad-ditta J. Grech and Co. Ltd. u żewġ poġoz ta' kariku;

Din il-Qorti, kuntrarjament għal dak li rriteniet l-Ewwel Qorti, tirritjeni fil-konfront ta' l-imsemmija appellati Victor Bruno Olivier u Spiridione *sive* Dione Farrugia, li l-imsemmija dokumenti P1 sa P5 kienu dejjem u huma ammissibbli bhala prova billi jikkonsistu f'kitba li tista' tagħti informazzjoni dwar il-fattijiet tal-kawża u dana skond it-termini ta' l-artikolu 632 (2) fuq imsemmi. Il-fatt imsemmi mill-Ewwel Qorti li ma sarux

ir-roġatorji taht l-artikolu 411 (1) tal-Kodiċi Kriminali ma jaffettax l-applikabilità ta' l-imsemmi artikolu 632 (2);

Mhux hekk biss imma din il-Qorti tirritjeni ukoll, dejjem fil-konfront ta' l-imsemmija appellata Bruno Olivier u Farrugia li l-istess dokumenti kienu indispensabbli billi jaghtu informazzjoni dwar il-merkanzija li ntbaghtet b'żewġ okkażjonijiet lid-ditta Louis J. Grech and Co. Ltd. ta' Malta, liema merkanzija qed jiġi allegat ġiet rilaxxata minnhom;

In vista tal-konklużjoni fuq raġġunta mill-Qorti, ma hemmx għalfejn li l-Qorti teżamina jekk l-Avukat Ġenerali kellux dritt li jappella kwantu għar-reat taht il-Kodiċi Kriminali minhabba li l-imsemmija sentenza fiha enunċjazzjonijiet żbaljati jew inkompleti ta' l-ipotesi tal-liġi;

Għalhekk il-Qorti tiċhad l-eċċezzjoni ta' l-inappellabilità ssollewata mill-appellati Bruno Olivier u Farrugia kwantu għar-reati taht il-Kodiċi Kriminali;

Ikkunsidrat dwar l-istess appellati Bruno Olivier u Farrugia:

L-Avukat Ġenerali qed jgħid li għandu dritt jappella kwantu għar-reati taht il-Kap. 60 in forza ta' l-artikolu 425 (1) (b) (iv) (ii) u 425 (b) (vi) tal-Kodiċi Kriminali u minhabba enunċjazzjonijiet żbaljati jew inkompleti tal-liġi oltre li taht l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60) huwa għandu dejjem dritt ta' appell;

L-osservazzjonijiet li għamlet il-Qorti aktar 'il fuq dwar jekk l-Avukat Ġenerali għandux dritt jappella taht l-artikolu 425 (b) (vi) kwantu għar-reati taht il-Kodiċi Kriminali japplikaw ukoll *in toto* anke a rigward tad-dritt ta' appell li l-Avuukat

Ġenerali jgħid li għandu kwantu għar-reati taht il-Kap. 60 u għalhekk, a skans ta' ripetizzjoni, il-Qorti tagħmel referenza għalihom u tadottahom u tasal għall-istess konkluzjoni li l-Avukat Ġenerali għandu d-dritt ta' appell kwantu għar-reati taht il-Kap. 60;

Kwindi ma hemmx għalfejn li l-Qorti teżamina r-raġunijiet l-oħra li avanza l-Avukat Ġenerali biex juri li għandu dritt ta' appell rigward ta' dawn ir-reati, għalkemm jista' jingħad li l-ewwel sentenza ddikjarat li l-akkużi taht il-Kap. 60 huma preskritti u dana ċertament jaqa' taht l-artikolu 425 (1) (b) (iv) (ii) li appuntu jagħti d-dritt ta' appell lill-Avukat Ġenerali meta l-imputat ikun ġie lliberat minhabba l-estenzjoni ta' l-azzjoni;

Kwindi l-Qorti tiċhad ukoll l-eċċezzjoni ta' l-inappellabilità ssollewata mill-imsemmija appellati Bruno Olivier u Farrugia kwantu għar-reati taht l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60) u għalhekk in vista tal-konkluzjoni ġà minnha raġġunta a rigward tar-reati taht il-Kodiċi Kriminali, tirritjeni u tiddeċidi illi l-imsemmija sentenza, fil-konfront ta' l-appellati Bruno Olivier u Farrugia, hija appellabli *in toto* mill-Avukat Ġenerali;

Ikkunsidrat a rigward ta' l-istess appellati:

Il-Qorti, meta kkunsidrat l-eċċezzjoni ta' l-inappellabilità diġà waslet għall-konkluzjoni għar-raġunijiet fuq imsemmija illi d-dokumenti P1 sa P5 fuq imsemmija huma ammissibbli bhala prova taht l-artikolu 632 (2) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili reż applikabbli għall-Qrati Kriminali mill-artikolu 513 (1) (b) tal-Kodiċi Kriminali;

Għalhekk il-Qorti tirrevoka s-sentenza appellata fil-konfront ta' l-imsemmija appellati Victor Bruno Olivier u

Spiridione *sive* Dione Farrugia in kwantu ddikjarat inammissibbli l-produzzjoni tad-dokumenti P1 sa P5 u ordnat l-isfilz taghhom u konsegwentement tiddikjara ammissibbli fil-konfront taghhom bhala prova l-imsemmija dokumenti P1 sa P5 u konsegwentement tammettihom bhala prova fil-konfront taghhom;

Ikkunsidrat a rigward ta' l-istess appellati Bruno Olivier u Farrugia:

L-Avukat Ġenerali qiegħed jissottometti kwantu għall-akkuża taht l-Ordinanza tad-Dwana illi l-Ewwel Qorti, meta ddikjarat dawn l-akkużi preskritti, injorat l-artikolu 687 tal-Kodiċi Kriminali li jiddisponi li ż-żmien tal-preskrizzjoni ma jiddekkorrix meta l-hati ma jkunx magħruf. Skond l-Avukat Ġenerali l-Pulizija kellhom l-ewwel suspett f'Mejju 1979 u għalhekk meta jsib dan il-proċeduri fl-10 ta' Jannar, 1980, it-terminu tal-preskrizzjoni ta' sena impost mill-artikolu 72 (2) ta' l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60) kien għadu ma għaddiex u għalhekk l-akkużi mħumiex preskritti;

Il-Qorti però ma tistax taċċetta din is-sottomissjoni ta' l-Avukat Ġenerali. L-artikolu 63 (1) ta' l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60) jiddisponi li kull reat taht din l-Ordinanza jitqies, għall-finijiet u effetti kollha tal-liġi, bhala delitt fis-sens tal-Kodiċi Kriminali (Kap. 12) u, bla ħsara tad-disposizzjonijiet speċjali ta' din l-Ordinanza, għandu jiġi ttrattat bhala tali. Jiġifieri, ir-reati dedotti kontra l-appellata fuq imsemmija għandhom jitqiesu bhala delitti fis-sens tal-Kodiċi Kriminali u għandhom jiġu ttrattati bhala tali, però dana għandu jsir, fil-kliem tal-liġi, bla ħsara tad-disposizzjonijiet speċjali ta' l-Ordinanza;

Din id-disposizzjoni ta' l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60)

għandha tinqara flimkien ma' l-artikolu 683 tal-Kodiċi Kriminali li jiddisponi li l-azzjoni kriminali taqa' bi preskrizzjoni skond ma jingħad bl-istess artikolu "bla hsara ta' fejn il-liġi tiddisponi xort'ohra";

Għalhekk l-imsemmija disposizzjonijiet, ċjoè l-artikolu 63 (1) ta' l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60) u l-artikolu 683 tal-Kodiċi Kriminali, juru li jekk hemm disposizzjoni speċjali dwar il-preskrizzjoni fl-Ordinanza tad-Dwana, hija dina d-disposizzjoni li għandha tapplika;

Fil-fatt l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60) iddisponiet xort'ohra mill-Kodiċi Kriminali billi fl-artikolu 72 (2) ipprovdiet espressament li kull proċediment taht l-istess Ordinanza għandu jinbeda fi żmien sena minn dak in-nhar li jsir ir-reat;

Dawn il-kliem tal-liġi, fil-fehma tal-Qorti, huma ċari u univoċi. L-artikolu 72 (2) qieghed jiffissa espressament id-dies e quo, ċjoè minn meta għandu jibda jiddekorri t-terminu tal-preskrizzjoni u jgħid speċifikatament li ż-żmien ta' sena għandu jibda jgħaddi minn dak in-nhar li jsir ir-reat;

Kieku l-legislatur ried jagħmel xi eċċezzjoni għal din ir-regola, per eżempju l-każ ta' meta l-hati ma jkunx magħruf, dana kien jgħidu espressament. Mhux leċitu speċjalment f'materja kriminali, fejn si tratta tal-libertà taċ-ċittadin, li l-Qorti tipprezumi li hemm fil-liġi eċċezzjonijiet għar-regoli minnha stabbiliti meta l-liġi stess ma ssemmihiex. Il-liġi kienet presumibbilment issemmihom dawn l-eċċezzjonijiet kieku ridithom. Kif ingħad mill-Qorti Kriminali, il-kawża **Rex vs Filippo Azzopardi**, 17 u 30 ta' Ottubru, 1916: "*Dove la legge non distingue ne accettera non è nemmeno lecito al tribunale di distinguere ed eccettuare*" (Codice Criminale Commentato ta' l-

Imhalled Giuseppe Cremona Magro 14):

Jista' jizdied ukoll li l-kelma "ghandu" ("*shall*" fit-test Ingliz) fl-artikolu 72 (2) fuq citat jaghmilha obbligatorja li kull proċediment taht l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60) jinbada fi żmien sena minn dak in-nhar li jsir ir-reat;

Mill-proċess jirriżulta li l-Avukat Ġenerali qed jallega li r-reati taht l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60) saru f'Diċembru 1977 mentri l-proċeduri preżenti nbdeu fl-10 ta' Jannar, 1980 - ferm aktar minn sena wara. Kwindi din il-Qorti taqbel mal-konklużjoni ta' l-Ewwel Qorti illi l-akkużi taht l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60) fil-konfront taż-żewġ appellati Victor Bruno Olivier u Spiridione *sive* Dione Farrugia huma preskritti;

Ikkunsidrat fil-konfront ta' l-imsemmija żewġ appellati;

Jibqa' ghalhekk li jigu kkunsidrati fil-konfront ta' l-imsemmija żewġ appellati r-reati dedotti taht il-Kodiċi Kriminali;

L-artikolu 188 tal-Kodiċi Kriminali, li tahtu qeghdin jigu akkużati, jiddisponi b'dan il-mod;

"Kull uffiċjal jew impjegat pubbliku illi, meta jikteb attijiet li jidhlu fid-dmirijiet tal-kariga tieghu, ibiddel bil-qerq is-sustanza jew iċ-ċirkostanzi taghhom, sew billi jniżżel pattijiet diversi minn dawk li jkunu ġew iddettati jew maghmula mill-partijiet, kemm billi jiddijara bhala veri fattijiet foloz, jew bhala fattijiet maghrufa dawk li ma jkunux, jehel ...";

Minn ezami ta' dan l-artikolu jidher ċar li mhux biżżejjed li l-Avukat Ġenerali jipprova li l-imsemmija appellata ddikjaraw

bhala veri fattijiet foloz jew bhal fattijiet maghrufa dawk li ma jkunux. Imma jehtieg li l-Avukat Ġenerali jipprova li dan ikun sar fil-kliem tal-liġi "bil-qerq" ("*fraudulently*" fit-test Inġliż), kliem dawn, termini jinnota li ma jirrikorrux fid-disposizzjonijiet l-oħra tal-liġi taht l-istess subtitolu, ċjoè taht is-subtitolu "Fuq il-Falsifikazzjoni ta' Skritturi oħra Pubbliċi jew Privati";

Kif ingħad fin-*Notes on Criminal Law, Revised Edition 1954-1955, Laws II Year*, tal-Professur Sir Anthony Mamo, paġna 173: "*Fraudulently means maliciously, deliberately, wilfully and it has been added because in the cases contemplated in this section it is possible that the substances on the circumstances of the act be altered in good faith, by inadvertence, by misapprehension, by mere negligence*". U kif jingħad *op cit* paġna 154: "*In this case the prosecution cannot rely on the reference drawn from the act itself but must prove the dolus by satisfactory additional evidence*";

Mid-disposizzjoni ta' Joseph Bambu (fol. 108, 123-124), *Administration Officer* fid-Dipartiment tad-Dwana u li fiż-żmien tal-każ kien huwa *officer in charge, New Port Bonded Stores*, jirriżulta li l-uffiċjal ma kienx ikun jaf fejn se jkun jaħdem dak in-nhar u lanqas ma' liema burdnar se jkollu x'jaqsam jew importatur u li d-*detailing* tal-fiżżjal kien jagħmilha x-xhud. Jihder ukoll mid-deposizzjoni tiegħu li huwa ma kienx kuntent dwar il-kondizzjonijiet tax-xogħol u li hu għamel diversi rappreżentazzjonijiet dwar nuqqas ta' nies, dlam fil-post fejn kienu jaħdmu u konfużjoni ġenerali kif ukoll dwar il-merkanzija mhawda *fix-sheds* billi mhux stivata kif għandha tkun; u fil-fatt jinsabu esebiti fil-proċess (fol. 109-117) kopji ta' dawn ir-rappreżentazzjonijiet magħmula minnu. Dan ix-xhud jgħid ukoll li *fix-shed* in kwistjoni, ix-xogħol huwa aktar mgħaġġel minn band'oħra u l-burdnara jipprezzaw iżjed;

Ix-xhud Alfred Cachia, li huwa *Administrative Officer* fid-Dipartiment tad-Dwana u inkarigat mir-*Records Office*, spjega l-proċedura li tiġi segwita. Hu wal li l-impostatur jiddikjara x'inhil-merkanzija fl-*entry form* u l-uffiċjali tad-Dwana, wara li jkunu sodisfatta li dak li hemm iddikjarat fl-*entry form*, jikkonforma ma' dak li attwalment qed jiġi mpostat, jagħti l-*endorsement* tiegħu (fol. 54 tergo). Ix-xhud kompli jgħid li huwa fid-diskrezzjoni assoluta tal-fizzjal jekk jiftaħ il-kaxxi kollha jew jillimitax ruhu għal parti żgħira biss sabiex isir iċ-*checking* u illi meta l-fizzjal ikun ikkonfrontat bi pressjoni għolja ta' xogħol, naturalment l-ispezzjoni tal-kaxxi bilfors tkun iżjed limitata;

L-appellat Bruno Olivier, apparti li għamel *statement* (fol. 30) għażel li jixhed (fol. 120). Minn din ix-xhieda tiegħu jirriżulta (u f'dan ma gie bl-ebda mod kontradett u anzi x-xhieda fuq imsemmija pjuttost jikkonfermawh billi jsiru l-kondizzjonijiet ta' xogħol li taħthom kien jaħdem) li meta jmur il-burdnar, dan ma jmurx biex jiehu *entry* waħda iżda iġemma' x-xogħol kollu flimkien u għalhekk meta l-burdnar imur, ikollu xi hames jew sitt *entries* biex jgħaddihom f'daqqa ta' agenti differenti. Huwa l-ewwel jiċċekkja l-karti li jkun taħ il-burdnar u mbaġħad idur lejha u jagħzel xi kaxxi u jgħidlu biex jiftaħhom u b'hekk jista' jiġri li xi kaxxi ta' xi agent partikolari lanqas ma jkunu nfethu. L-istess appellat xhed li l-*endorsement* fuq l-*entries* impossibbli li jsir dak in-nhar stess iżda jgħemmagħuhom u jagħmluhom wara meta jkollhom daqsxejn ċans;

Anke l-appellat Farrugia għażel li jixhed (fol. 106) u, wara li kkonferma l-*istatement* tiegħu, spjega li kienu jiġu ddettaljati mis-*Senior Officer* filgħodu fejn għandhom imorru. Dak il-ħin stess kienu jkunu jafu fejn se jkunu fuq ix-xogħol. Huma ma kellhomx *rosters* u ġieli kienu jiġu mibgħuta fuq il-*containers*. Fil-post ma kellhom skrivaniji u l-imwejjed li kien hemm lanqas kienu jużawhom għax kienu miksura. Kemm-il darba meta kien ir-riħ il-karti kienu jtirulhom. L-appellat kompli jgħid li n-nies

tax-xatt kienu kollha jduru maghom jaraw x'se jisirqu u n-nies li kienu jahdmu bil-*forklifters* kienu jitfghu l-kaxxi warajhom. Skond dan l-appellat kien ikun hemm "*rebus shih*". L-*endorsement* fuq l-*entry forms* kienu jagħmluha meta jkollhom iċ-ċans, mhux biss l-ghada imma anke ġimgha wara;

Ikkunsidrat fil-konfront ta' l-imsemmija appellati Bruno Olivier u Farrugia:

Il-Qorti, fid-dawl ta' dak li jirriżultalhom mid-disposizzjonijiet fuq imsemmija ta' l-impjegat tad-Dwana u anke fid-dawl tad-deposizzjoni ta' l-appellat Bruno Olivier u tar-riżultanzi l-oħra proċesswali hi tal-fehma li l-Avukat Ġenerali ma jirnexxilux jipprova, kif inhu obligu tiegħu li jipprova, li kien hemm da parti ta' l-appellat Bruno Olivier xi qerq, ċjoè li huwa aġixxa, fil-kliem fuq ċitat, "*maliciously, deliberately, wilfully*" meta fl-14 ta' Diċembru, 1977, għamel l-*endorsement* tiegħu fuq l-*entry* no. 89424;

Għall-istess konklużjoni tasal ukoll il-Qorti a rigward ta' l-appellat Farrugia meta huwa għamel l-*endorsement* tiegħu fuq l-*entry* no. 1796 (fol. 37) u dana in vista tad-deposizzjonijiet ta' l-imsemmija impjegati tad-Dwana u ta' dak li xehed l-istess appellat u tar-riżultanzi l-oħra proċesswali;

Il-Qorti hija ukoll tal-fehma li mir-riżultanzi proċesswali ma jirriżultawx ċirkostanzi li jistgħu jiġġustifikawha li ssib htija fir-rigward ta' l-imsemmija appellati Bruno Olivier u Farrugia fil-kuntest ta' l-artikolu 43 tal-Kodiċi Kriminali billi ma tirriżulta ebda prova ta' xi kompliċità;

Għal dawn il-motivi l-Qorti tiddeċidi billi tiċhad l-appell ta' l-Avukat Ġenerali in kwantu magħmul kontra l-imsemmija appellati Bruno Olivier u Farrugia u għalhekk tikkonferma s-

sentenza appellata fil-konfront tagħhom in kwantu li, wara li ddikjarat l-akkużi kontra tagħhom taht l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 60) preskritti, iddikjarat ukoll lill-istess appellati Bruno Olivier u Farrugia mhux hatja u lliberathom.
